

Orijinal bir tabloya 'sahte', sahte bir tabloya da 'orijinal' raporu vermenin ülkemizde hiç

Resim piyasasında kavg

ZEYNEP ERCAN

Yıllar boyunca 'boş zaman etkinliği' diye bakarak bilimsel ve saygın bir temele oturtmayı gözdardı ettiğimiz plastik sanatlar, son on, on beş yıl içinde kendince bir piyasa oluşturdu. Ama bu piyasa daha başlangıcında çarpık gelişmişti. Pasta küçüktü ve pay bekleyenlerin sayısı çoktu. Bir süreden beri de üzerinde kara bulutlar dolasmaya başladı. Piyasada dolaşan resimlerden yüzde on beşinin sahte olduğu öne sürülme ve bu konuda herkes birbirini suçlamaya başladı. Sahte resim satan alanlardan biri de Dışbank'tı. Ama Dışbank kuşkusuz ilk ve tek örnek değildi. Bir rastlantı eseri, koleksiyonundaki resimlerin bazısının sahte olduğu ortaya çıkıyordu. Banka, elindeki 150 resimlik koleksiyonun katalogunu bastırmak istediğinde aralarından 4 resim 'saibeli' bulunuyordu. Bunun üzerine Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi'nden Müdür Yardımcısı Hasan Mutlu ve Vedat Yurdakul, İstanbul MSÜ Resim ve Heykel Müzesi'nden restoratör İhsan Şurdum, Artium Sanat Galerisi'nin sahibi Rüştü Sungur yaptıkları incelemeler sonucunda Nazmi Ziya Güran ile Hikmet Onat'ın birer ve İbrahim Çallı'nın da iki resmine sahte raporu veriyorlardı. Aktüel dergisinin haberine göre, sahte resimlere İbrahim Çallı ile

Hikmet Onat imzalarını kimin attığı 'faili meçhul kalmaya devam ederken' Nazmi Ziya Güran sahte imzalı 'Hisar' resminin Dışbank'a satılacağı kadar konakladığı duvarlar öğrenilebiliyordu. Şöyle ki, o zamanki adıyla Sanayi-i Nefise Mektebi-i Âlisi'nin ilk mezunlarından olan ve döneminde fazla etkinlik gösteremeyen Baha Sait'e atfedilen 'Hisar', imzasız olarak Teşvikiye Sanat Galerisi'nin sahibi Doğan Paksoy tarafından satın alındıktan sonra koleksiyoncu Naci Terzi'ye satılıyordu. Naci Terzi de resmi restoratör ve ressam Faruk Cimok'a götürüyordu. Birkaç gün sonra da Mart 1990'dan bu yana Artist Yayın Endüstrisi Limited Şirketi'nin bir yan kuruluşu olarak Galeri Artist adıyla faaliyet gösteren sanat galerisinin sahiplerinden Dağhan Özil, 'Hisar'ı Faruk Cimok'tan alıyor ve 1986 yılında Dışbank'a Nazmi Ziya Güran imzalı olarak satıyordu. Tempo dergisinin haberine göre de Dışbank'ın isteği üzerine İstanbul MSÜ Resim ve Heykel Müzesi'nden restoratör İhsan Şurdum resme o tarihte 'otantik', ancak daha sonra da 'sahte' raporu veriyordu. Dağhan Özil ise resmin kendisine geldiğinde imzalı olduğunu öne sürüyordu.

Olayın su yüzüne çıkması, ardından suçlamaları da getiriyordu. Tempo dergisinde yayımlanan haberde Dağhan Özil, "Ortada

Sahaflardan çok ucuza toplanan kimi tablolara imza konularak galerilerde orijinal diye satılıyor.

Dışbank'ın 10 milyar liralık pazarı var. Bu sahte tablo olayı Lapis'in Dışbank'ı satın almasından sonra ortaya çıktı. Lapis'in galerisini ben işletiyordum. Piyasanın yüzde 10'una resim satıyorum. O güne kadar Dışbank'a resim satan Doğan Paksoy ve Dışbank'a katalog hazırlayan Antik AŞ beni rakip olarak görüp, pazarı kapmak istedi" diyor.

Değişen imza

Bir an Artam ve Paksoy'un bu iddialara verdikleri yanıtları kuşkuyla karşılayıp Dağhan Özil'in pazarını kapatmak istedikleri tezi ni ciddiye alacak olsak, bu kez de karşımıza bambaşka bir iddia çıkıyor. Kadıköy'deki Akmar Pasajı'nda adının şimdilik işe karışmasını istemeyen bir sahaf şunları anlatıyor: "Moda'da bir sigortacı vardır. Piyasadan antika ve eski resim toplar. Bir gün bana bir resim getirdi. Anadolu Hisarı'nın içleri gibi bir yer. Ama Boğaz filan görünmüyor. Şanki Gökusu deresinden içeri girildiğinde görülenler gibi bir tarla. Arkada küçük tepeler var.

Sağda da sırtında çalı çırpı taşıyan bir kadın figürü... 50x30 cm gibi dar uzun bir resim. Ben de aldım, dükkâna koydum. Dağhan Özil geldi bir gün, 500 TL gibi bir fiyata resmi satın aldı. Üç dört gün sonra aynı resmi Rüştü Sungur'un galerisinde gördüm. Azeryan diye imza vardı üzerinde, 2,5 milyon da fiyat konulmuştu. Oysa ben aldığımda üzerinde ne imza vardı ne bir şey. Bir zamanlar Rüştü Sungur'un Dağhan Özil ve Naci Terzi ile arası çok iyiydi. Ama o tarihlerde Dağhan Özil ile Rüştü Sungur kanlı bıcaklı gibiydiler. Nedenini bilmiyorum, kadın davası da olabilir. Onun için, Dağhan Özil'in kendisinin gidip de resmi Rüştü Sungur'a verdiğini söyleyemem. Ya Naci Terzi ya da buradaki çerçevesi Kudret, aracılık etmiş olabilir." Aynı Dağhan Özil, Aktüel dergisinde çıkan yazıda Rüştü Sungur ile kavgalı olduğunu doğruluyordu. Bu tür olaylar sadece İstanbul piyasasıyla sınırlı değil. Başka bir boyutu da Ankara'da yaşanıyor. İhsulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nın 17 Ocak 1993'te Amerikan Kültür Derneği'nde düzen-

lediği müzayedede satışa çıkarılan Eşref Üren, Ali Rıza Beyazıt, Şefik Bursalı, Halil Paşa ve Şevket Dağ imzalı tablolara da Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Müdür Yardımcısı Hasan Mutlu 'sahte' di-yordu. Bu durum basına 'sızıyor' ve Hürriyet gazetesinin 27 Ocak 1993, 2 Şubat 1993, 5 Şubat 1993 tarihli Ankara eklerinde 'Sahte Tablo Skandalı', 'Sahte Tablo Bilmececi', 'Tablo Kavgası Büyüyor' başlıkları ile yer alıyordu.

Otantik mi, değil mi?

Ali Rıza Beyazıt, Eşref Üren, Şefik Bursalı, Şevket Dağ ve Şeker Ahmet Paşa imzalı tablolar müzayedede alıcı bulamamaya sahiplerine iade ediliyordu. Bunun üzerine Bilgi Bankası'nın Başkanı Kemal İhsulu, satılmayarak sahiplerine iade edilen tablolar için daha sonra 'otantik olduğu kanaati edilmiştir' yolunda bilrkişi raporları alıyordu. Hatta Şeker Ahmet Paşa'nın küçük yeğeni Ayhan Dürüoğlu tarafından söz konusu Bilgi Bankası'nın müzayedesine çıkarılan 'Geyik' adlı tabloyu ressam ve

sanat yazarı Nüzhet İslimyeli ile Ege Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Gönül Öney, gene Dürrüoğlu tarafından yazılan 'Şeker Ahmet Paşa' adlı kitap-taki fotoğrafla karşılaştırarak 'otantik raporu' veriyorlardı. Ardından da Bilgi Bankası, Hasan Mutlu, başta MSÜ Resim Heykel Müzesi olmak üzere yetkili kuruluşları Hürriyet gazetesinin nüshalarını gönderip telefonla uyararak 'köklü bir engelleme çalışmasına giriştiği', Hürriyet gazetesi de bu haberleri yayımladığı için aleyhlerine bir milyar TL'lik tazminat davası açıyordu. Şimdiye kadar avukatlar düzeyinde götürüldüğü belirtilen davanın ilk duruşması önümüzdeki 23 eylülde yapılacak.

Burada anlaşılması güç bir nokta daha var. İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nın müzayede-sinde Şefik Bursalı'nın bir tablosu-nun satılığa çıkarıldığını öğrenen sanatçının eşi Mediha Bursalı'nın avukatı Ünsal Piroğlu, İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nı sözlü olarak uyararak resmin otantikliğinden kuşku duyduğunu belirtiyordu.

'Deveyi görseler'

Mediha Bursalı da İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'na 19 ocak-ta çektiği telgrafta, "...merhum eşim Şefik Bursalı'ya ait olduğu belirlenen 97 numaralı resmin satıldığı

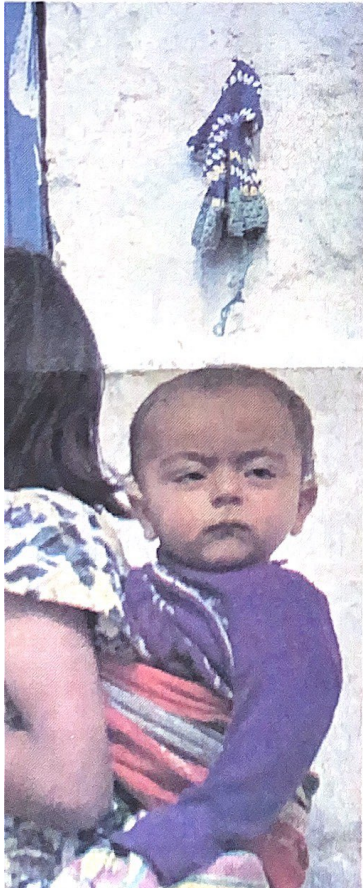
tespit edilmiştir. Resmin sahteliği doğrultusunda tespit ve tazminat davaları için avukatlarımı görevlendirmiş bulunmaktayım..." di-yordu.

İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nın Hürriyet gazetesi ve Hasan Mutlu'yu hedef alarak "Türk Resmine Antika Piyasasına Sahtecilik İddiası ile İndirilmek İstenilen Darbenin İçyüzü" adıyla bastırıp yayımlattığı, 4 Mart 1993 günü Ankara Sheraton Otelinde yapılan basın toplantısının özet metninde Şefik Bursalı imzalı tablonun koleksiyoncu Naci Terzi'ye ait olduğu belirtiliyordu. Aynı özet metnin 12 ve 13 numaralı eklerinde Naci Terzi'nin kızı ve Galeri Artist'in Genel Müdürü Mehtap Kuşoğlu, 25 Ocak 1993 tarihinde Mediha Bursalı'nın çektiği telgraftın altına el yazısı ile "Yukarıda belirtilen müzayedede satılmış görülen resim esasen satılmamış olup babama aittir. Geriye teslim aldım" diye yazıp imzalıyordu. Aynı tarihli, daktilo ile yazılmış başka bir metinde de "...Şefik Bursalı imzalı 33x40 cm boyutlu resim esasen satılmamış olup tarafıma iade edilmiştir" diyerek gene imzasını atıyordu. Oysa Naci Terzi, daha sonra Tempo dergisinin muhabirine Şefik Bursalı resminin kendisinden alınmadığını söyleyecekti. Aynı yazıda Dağhan Özlü de resmin sahte olmadığını, elinde birlikişi raporları olduğunu öne sürerken biraz yukarıdaki satırlarda Naci Terzi "Ortalıkta eksper diye dolaşanlar eşiği görseler deve, deveyi görseler karınca zannederler" diyordu. İhsan Şurdum da artık bu piyasadan bıktığını şu sözlerle açıklıyordu: "Adamlar kendilerini haklı çıkarmak için gelip para teklif ederek rapor istiyorlar. Bu kadar küçülebiliyorlar. Benim imzama bile taklit ettiler. Bu adamlarla uğraşılmaz."

'Kime güvенеceğiz'

Dağhan Özlü'nün sahte bir resme 'otantik raporu' almanın hiç de zor olmadığını ima ettiğini öne süren Aktüel dergisinde ise "Orijinal bir esere 'sahte' sahte bir esere de 'orijinal' raporu vermenin Türkiye'de hiçbir yasal yaptırımı bulunmuyor. Ekspertiz raporu veren, raporunu 'kanısına varılmıştır' sözleriyle bitiriyor. "Ben bu resmin otantik olduğu kanısına vardım" veya "...otantik olduğu izlenimi edinilmiştir" ifadeleriyle "Evet, bu resim otantiktir" ifadeleri arasında dağlar kadar fark bulunuyor. İkinci ifade raporu verene ne kadar yasal sorumluluk getiriyorsa, birincisi de o kadar yasal sorumluluktan kurtarıyor" deniliyor.

Peki, klasik resim alıcısı galericiye, müzayedede kuruluşuna, bilirkişiye, basına güvenemezse kime güvenecek?

Resim piyasasında kavga büyüyor

Yılar boyunca "boş zaman et-
me" diye bakanak bilimsen ve
bilimci bir temele oturmayışı gö-
rüş ettiğimiz pastacı sanatları
örneği, bu işi kendine göre
yapmış olmalıdır. Ama bu bu-
daca bağlamında çarpıcı
eleştiriler Pasta küçükü ve pay-
dalarını yazanlar yazmış, bu
gören ben de üzerinde kana-
tım delmeye başlamıştım. Piyasa-
da dolmuşlar, tırlar, yataklar
ve her şeyi olduğu öyle sürülmü-
ş ve bu konuda herkes birbirini
salamaya başladı. Sahte resim
sanatlarındaki bir Düşbük'tü.
İsa Düşbük bu kışkırtıcı ilk ve tek
örnek delmişti. Bu resimlerin
kaybolmuş oldukları resimleri
kaybolmuş sahte olduğu ortaya çı-
karmış. Banka, elindeki 150 resim-
li koleksiyonun katalogunu
kaybolmuş iştekindi aralarında
resim yayınladı. Çalınulmuşdu. Bu-
zantı, bu resimlerin kaybolmuş
olması Müzenin içinde Midilli
Yatkarlı, İstanbul MSH Resim ve
Seydi Müzenin içinde restorator
Sema Sürüm, Artium Sanat Gale-
riisindeki Rüştü Şenayr yapı-
tılarının kaybolması, kaybolmuş
Eğir Gıran ile Hikmet Onat'
ve İbrahim Çallı'ya da iki
resim sahte raporu veriyordular.
Aktarıldığına habere göre, bu
sahte resimlere İbrahim Çallı ile

[illegible]

Olayın su yüzüne çıkması, ardından suçlamaları da getiriyordu. Tempo dergisinde yayımlanan haberde Dağhan Özlü, "Ortada

Dişbank'ın 10 milyar liralık pazarı var. Bu sahte tablo olayı Lapis'in Dişbank'ı satın almasından sonra ortaya çıktı. Lapis'in galerisini ben işletiyordum. Piyasanın yüzde 10'una resim satıyorum. O güne kadar Dişbank'la resim satan Doğan Paksoy ve Dişbank'la katalog hazırlayan Antik AŞ beni rakip olarak görüp, pazarı kapmak istedi" di-yordu.

Bir an Artam ve Paksoy'un bu iddialara verdikleri yanıtları konuşulsa karşılıklı Dağhan Özlü'nün pazarını kapatmak istedikleri tezini ciddiye alacak olsak, bu kez de karşımıza bambaşka bir iddia çıkıyor. Kadıköy'deki Akmar Paşası'nın adının simdiлик işe karışmasını istemeyen bir sahaf şunları anlatıyor: "Moda'da bir sigortacı vardı. Piyasadan antika ve eski resim toplar. Bir gün bana bir resim getirdi. Anadolu Hisarını içerici gibi bir yer. Ama Boğaz filan görünmüyor. Sanki Göküs deresinden içeri girildiğide görülenler gibi bir tarla. Arkada küçük tepeler var."

Sağda da sırtında çalı çırpı taşıyan bir kadın figürü... 50x30 cm gibi dar uzum bir resim. Ben de aldım, dükkana koydum. Dağhan Özlü geldi bir gün, 500 TL gibi bir fiyatta resmi satın aldı. Üç dört gün sonra aynı resmi Rüşti Şağur'un galerisinde gördüm. Azeryan diye imza vardı üzerinde, 2,5 milyon da fiyat konulmuştu. Oysa ben aldığımda

birerine ne imza vardı birer bir sey. Onların zamanları Rüşti Sungur'un Dağhan Özlü ve Naci Terzi ile arasını çok iyidi. Amca o tarfihde Dağhan Özlü ve Rüşti Sungur kamışla bakkalı kışladılar. Nedenini bilmiyordum, kadim bir alıştı da olabilir. Omanın içine, Dağhan Özlü'nün kendisinin gidip de resmî Rüşti Sungur'a Terzi yazı söyleyene. Ya Naci Terzi ya da buradaki arkadaşlar Kudret, aracıları etmiş olabilir." Ayın Dağhan Özlü. Aktüel derinlerde çıkan yazda Rüşti Sungur'un kavgaal olduğuna doğrulaymıştı. Bu tür olaylar sadece İstanbul'da piyasasızla sınırlı değildi. Başka bir boyutu da Ankara'da yaşananlar, derinleşti. İlslu Plastik Sanatlar Bîr Bankası'nın 17 Ocak 1993'te Amerîkan Kültür Derneği'nde düzenlenen

ledigi müzayedede satışa çıkarılan Eşref Ürsali, Ali Rıza Beyazıt, Sefik Bursalı, Halil Paşa ve Şekvat Dağ imzalı tablolarla da Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Müdürlüğü Yardımcısı Hasan Mutlu 'sahte' dedi. Bu durum basına 'sazıyor' ve Hürriyet gazetesinin 27 Ocak 1993, 2 Şubat 1993, 5 Şubat 1993 tarihli Ankara eklerinde 'Sahte Tablo Skandalı', 'Sahte Tablo Bilmece'si', 'Tablo Kavgası Büyüyor' başlıkları ile yer alıyordu.

Ali Rıza Beyazıt, Şefek Üren, Şefik Bursalı, Şekvet Dağ ve Şekher Ahmet Şakpa mızıl tabloları müzayedede alıcı bulamayarak sahiplerine adlı ediliyordu. Bunun üzerine Bilgi Bankası'nın Başkani Kemal İslisul, satılmayarak sahiplerine adlı edilen tablolar için daha sonra "otantik olduğu kanatı edilmmiştir" yolunda bilirsizi raporları alıyordu. Hatta Şekher Ahmet Şakpa'nın küçük yeğeni Aryan Dürriçoğlu tarafından söz konusu Bilgi Bankası'nı müzayedesine çıkartılan "Geyik" adlı tabloyu ressam ve

sanat yazarı Nüzhet İslimyeli ile Ege Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Gönül Öney, gene Dürrüoğlu tarafından yazılan "Selçuk Ahmet Paşa" adlı kitap

Yazı: **Amir** yaza adını kitapla-
tı. Fotoğrafı: karıştıranlar
"otantik" olarak veriyorlar. Ardi-
ndan da Bilgi, Basın, Hasan
Mutlu, başta MİT, Başbakan, Mİ-
lî Müşer olmak üzere yetkili kur-
şunları Hürriyet gazetesinin bü-
rosuna gönderip telefonla uyurarak
"köklü bil engellemiş çalışmamız
giriştirdi". Hürriyet gazetesinde bu
haberleri yayımladığı için ayleh-
rine bir milyar TL'lik tazminat da
vası açılıyor. Şimdiye kadar avu-
katlar düzeyinde götürüldüğü be-
lirlen düzene ilk duruşması önü-
mdeki 23 Eylülde yapılacak.

Burada anlatılması güç bir nok-

ta dahil var. İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nın müzayedeinde **Sefik Bursalı**'nın bir tablosunun satışa çıkarıldığını öğrenen sanatçının eşi **Mediha Bursalı**'nın avukatı **Ünal Piroğlu**, İlisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası'nı sözlü olarak uyararak resmin otantikliğinden kuşku duyduğunu belirtiyordu.

Mediha Bursalı da **İisulu Plastik Sanatlar Bilgi Bankası**'na 19 ocak'ta çektiği telgrafta, "...merhum eşim **Şefik Bursalı**'ya ait olduğu belirtilen 97 numaralı resmin satıldığı

tespit edilmiştir. Resmin sahteliği doğrultusunda tespit ve tazminat davaları için avukatlarını görevlendirmiş bulunmaktayım..." di-

Yorumu
Yorumla
Plasitik Samatlar Bilgi
Bankası'nı Hürriyet gazetesine Bilgi
Hasan Tuncel'ya hedef alarak
"Türk Resmine Anzika Piyasasına
Sahibecilik İdarisini İhlal Etme" ile
başlatmış yasadışı kampanya
baskınları, yasadışı kampanya
günü Ankara Sheraton Otelinde
yapılan basın toplantılarının özet
metninde Sicil Borsalı imzalı tablonun
kolleksiyöncü Naci Terzi'ye ait
metin 12 ve 13 numaralı eklerinde
Naci Terzi'nin kızı ve Galerî
Artist'in Genel Müdürü Mehtap
Kınıklı'nın 25 Ocak 1993 tarihinde
Maden ve Borsalı'nın "Sicil Borsalı"
rafına aldığı el yazısı ile "Yakarılar
bellirli müzayedede satılmış gö-
rülen resim esen satılmışımı aya
bahama" attır. Geriye teslim
alınan el yazısı Sicil Borsalı
Aynı tarihli daktilo ile "Sicil Borsalı
Borsa imzalı 33x40 cm boyutlu resim
esene satılmışımı aya tarafına
alınan el yazısı Sicil Borsalı
Borsa atıyor. Oysa "Sicil Borsalı"
daha sonra sonuç dergisinin mu-
habinde Sicil Borsalı resminin
kendisinin almadığını söyleye-
cekti. Bu yazıda Dağhan Özlü'nün
resmin satışla ilgili olarak
birlikte raporları olduğunu öne sür-
dü.

Daghan Özlin sahte bir resme "otantik raporu" alınmış hiç de zor olmadığın ima ettiğini öne süren Aktüel dergisinde ise "Örjinal bir esere 'sahte' sahte bir esere de 'örjinal' raporu vermenin Türkiye'de hiçbir yasal yaptırımı bulunmuyor. Ekspertiz raporu veren, raporunu "kanısna vamlırıştı" sözleriyle bitiriyor. "Ben bu resmin otantik olduğunu kanısna vardım" veya "...otantik olduğu izlenimi edinmişim" ifadeleriyle "Evet, bu resim otantiktir" ifadeleri arasında dağlar kadar fark bulunuyor. İkinci ifade raporu verene ne kadar yasal sorumluluk getiriyorsa, birincisi de o kadar yasal sorumluluktan kurtarıyor" deniliyor.

Peki, klasik resim alıcısı galericiye, müzayede kuruluşuna, bilirkişiye, basına güvenemezse kime güvenecek?